

*Пономаренко Н. В.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри міжкультурної комунікації та іноземної мови**Національного технічного університету**«Харківський політехнічний інститут»**Неустроева Г. О.,**викладач кафедри міжкультурної комунікації та іноземної мови**Національного технічного університету**«Харківський політехнічний інститут»*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВИЧОК МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ В СТУДЕНТІВ КОМП'ЮТЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. Стаття присвячена аналізу особливостей використання автентичних текстів для розвитку практичних навичок міжкультурного спілкування в студентів комп'ютерних спеціальностей як необхідного елемента для підвищення мотивації студентів і створення умов для найбільш ефективного занурення в мовне середовище під час оволодіння іноземною мовою. Під час дослідження аналізується необхідність використання автентичних текстів, які наближають студентів до мовної культури, з оперттям на реалії, норми і правила повсякденного життя.

Ключові слова: автентичність, автентичні тексти, комунікативно-орієнтований підхід, реалії, розмовні кліше, соціокультурний контекст, фонова лексика, фрагментарність.

Постановка проблеми. Навчання іноземної мови було й залишається складовою частиною процесу формування фахівця з вищою освітою. Сучасний фахівець комп'ютерних спеціальностей повинен активно володіти іноземною мовою як засобом спілкування в соціально зумовлених сферах повсякденного життя і своєї професійної діяльності.

У статті робиться спроба розглянути використання автентичних текстів під час навчання іноземної мови як аспект, пов'язаний із формуванням у студентів немовних спеціальностей ВНЗ певного комплексу знань, навичок і умінь, сукупність яких дасть змогу успішно здійснювати мовне спілкування мовою, що вивчається.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботах зарубіжних методистів ми зустрічаємо різні класифікації автентичності. Так, Н. Фріман виділяє три типи автентичності: автентичність матеріалу, прагматичну й особистісну автентичність. Л. Сінгтон виділяє чотири типи автентичності: автентичні тексти, які використовуються в процесі навчання, автентичність сприйняття цих текстів, автентичність навчальних завдань та автентичність соціальної ситуації на занятті [9]. Комунікація (від лат. Communication – обмін, зв'язок, передача) – це передача інформації від однієї системи до іншої за посередництвом спеціальних матеріальних носіїв сигналів [6]. Ще один лінгвіст – В.А. Маслова – вважає мову виразником особливої національної ментальності. Мова як найтісніше пов'язана з культурою: вона проростає в ній, розвивається в ній і висловлює її [3].

Як відомо, культура – це форма спілкування між людьми. Міжкультурна комунікація вимагає нерозривної єдності з культурою народів мов, що вивчаються, ставить знак рівності між культурною грамотністю і прикладним знанням [2]. Але голов-

не, як уважає С.Г. Тер-Мінасова, те, що «мови повинні вивчатися в нерозривній єдності зі світом і культурою народів, що говорять цими мовами» [11].

Метою статті є дослідження необхідності використання автентичних текстів під час навчання іноземної мови для формування навичок міжкультурного спілкування в студентів комп'ютерних спеціальностей як важливого елемента комунікативно-орієнтованого підходу навчання іноземної мови з метою підвищення мотивації студентів і створення умов для найбільш ефективного занурення в мовне середовище.

Виклад основного матеріалу. Під час викладання іноземних мов останніми роками велика увага приділяється проблемі автентичності. Неавтентичні тексти – це тексти, написані спеціально для тих, хто вивчає іноземну мову як нерідну мову. Вони вводяться в навчальний процес для закріплення тієї чи іншої граматичної теми, лексичного матеріалу. Автентичним традиційно прийнято вважати текст, який не був спочатку пристосований для навчальних цілей, текст, написаний для носіїв мови носіями цієї мови [12]. Основне завдання, яке стоїть перед викладачами іноземної мови, – це розвиток комунікативних здібностей і навичок студентів. Для цього необхідно вивчати й упроваджувати нові методи та методики викладання, що потребує використання автентичних текстів на заняттях [12].

Але головне, що в лінгвістичному аспекті автентичні тексти характеризуються своєрідністю лексики: в них є багато займенників, часток, вигуків, слів з емоційним забарвленням, словосполучень, розрахованих на виникнення асоціативних зв'язків, фразеологізмів, модних слів; і своєрідністю синтаксису: стислість пропозицій, фрагментарність. Також можлива недомовленість, обрив розпочатої пропозиції, перевага надається простим реченням [2].

Соціокультурний фон реалізується через продуктивний словниковий запас, у який входять найбільш комунікативно значущі лексичні одиниці, поширені в типових ситуаціях спілкування, в тому числі оцінна лексика для висловлення своєї думки, розмовних кліше, а також слова з національно-культурним компонентом: фонова лексика, реалії, пов'язані з відпочинком, дозвіллям, реалії повсякденного життя [8]. Вони дають змогу проникнути в іншу національну культуру, оволодіти повсякденною лексикою носіїв мови [4].

Безсумнівно, у психологічному аспекті в таких текстах виражається структура говоріння. Текст виступає, з одного боку,

як продукт говоріння і є способом мовного впливу на студента, з іншого боку, як об'єкт смислової обробки і створює необхідний зміст і комунікативну базу для розвитку говоріння: він володіє комунікативною цілісністю, завдяки якій відповідає пізнавальним та емоційним запитам студентів, активізує їхню розумову діяльність [5].

Важливу роль у досягненні сприйняття автентичного тексту відіграє його оформлення. Так, у сучасних підручниках оголошення зображується у вигляді листка, приклеєного до стіни, стаття – у вигляді вирізки з газети. Це створює враження автентичності тексту [12]. Автентичність структури, змісту й оформлення текстів сприяє підвищенню мотивації студентів і створює умови для найбільш ефективного занурення в мовне середовище на занятті [3].

В інформаційно-комунікаційному середовищі, мабуть, варто говорити про процес культурної взаємодії, що становить взаємне проникнення (запозичення) культурних рис, цінностей з одного суспільства в інше [6], так як у цьому випадку відбувається зіткнення багатьох культур через комп'ютерні телекомунікації [7].

Як сказано вище, для ефективної міжкультурної комунікації необхідні фонові знання, знання звичаїв, традицій, побуту, поведінкових особливостей представників інших культур.

Необхідно враховувати, що процес міжкультурного спілкування передбачає взаєморозуміння, а відповідно, і взаємоадаптації. Для цього необхідно порівняти використання неадаптованих (автентичних) текстів, призначених для носіїв мови. Використання штучних, спрощених текстів може згодом ускладнити перехід до розуміння текстів, узятих із «реального життя» [10]. Автентичні тексти, навпаки, є різноманітними за стилем і тематикою, робота над ними викликає інтерес у студентів. Автентичні тексти ілюструють функціонування мови у формі, прийнятій носіями мови, і в природному соціальному контексті; вони мотивують студентів, так як є більш цікавими, ніж неавтентичні матеріали.

Автентичні тексти наближають студентів до цільової мовної культури, роблячи вивчення мови приємнішим, і тому підсилюють мотивацію.

Як відомо, основним видом роботи з іноземної мови на немовних відділеннях ВНЗ є робота над текстом. Однак читання й переклад, аналіз неавтентичного тексту не забезпечують можливості вільної розмови з носіями мови. Наші спостереження над навчальним процесом, досвід роботи показують, що студенти, які мають хороші знання з іноземної мови, не можуть вести діалог. Одна з причин цього явища нами вбачається в тому, що більше уваги приділяється неавтентичним текстам. Друга причина значною мірою пояснюється тим, що книжкові фрази, книжна мова художніх творів окремих письменників, уривки яких використовуються в текстах підручників, мова професійно орієнтованих текстів часто не можуть знайти застосування для вираження думок, і вони становлять певні труднощі для викладача в плані навчання студентів міжкультурної комунікації.

Отже, одним із прийомів розвитку навичок і вмінь діалогічного висловлювання є використання автентичних діалогів на заняттях із навчання студентів немовних спеціальностей. Як відомо, автентичні діалоги обслуговують типові ситуації. На заняттях використовуємо автентичні діалоги, які передбачають чітку закріпленість ролей (касир-покупець, лікар-хворий) і стереотипний мовний матеріал (формули, кліше). У сукупності вони являють собою міні-діалог на побутову тему [1].

Що означає автентичність для окремо взятої людини й наскільки вона відображає її звичаї та культуру?

Отже, автентичність являє собою сукупність низки умов, різних її видів, причому ступінь наявності того чи іншого виду може бути різним залежно від ситуації.

Висновки. Поняття автентичності вже давно й міцно увійшло в методику та психологію навчання іноземних мов. Соціокультурний фон реалізується через продуктивний словниковий запас, що допомагає студенту в будь-якій конкретній професійній сфері діяльності, забезпечуючи в ній усну й письмову мовну комунікацію для досягнення професійно значущих цілей і вирішення професійних завдань. Отже, для ефективної комунікації з представниками інших культур людині необхідні не тільки знання іноземної мови, а й практичні навички в міжкультурному спілкуванні. Поряд із оволодінням іноземною мовою важливим також є розуміння неписаних правил повсякденного життя, правил ввічливості або великої кількості дрібних невербальних сигналів, що забезпечують функціонування спільного співіснування людей [10].

Навчання культурних аспектів з оперттям на реалії, норми і правила повсякденного життя також важливі, як і навчання, власне, іноземної мови, тому автентичні тексти повинні стати невід'ємною частиною на заняттях з іноземної мови для студентів комп'ютерних спеціальностей, так як граматики й лексики. Щоб бути професіоналом, необхідно не тільки володіти іноземною мовою, а й по можливості добре знати правила повсякденного життя країни, що вивчається, а це є можливим тільки за допомогою використання автентичних текстів.

Література:

1. Ананко Т.Р. Англомовний корпоративний дискурс: дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04. Харків: МОНУ ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2007. 210 с.
2. Атабекова А.А. Лингвистический дизайн web-страниц: проблемы «коммуникативных неудач». Коммуникация: теория и практика в различных социальных контекстах: матер. Междунар. науч.-пр. акт. конф. Пятигорск: Изд-во ПГЛУ, 2002. Ч. 2. С. 148–153.
3. Бергельсон М.Б. Лингвистические методы исследования в области (межкультурной) коммуникации. Коммуникация: концептуальные и прикладные аспекты: матер. Второй междунар. конф. / под общ. ред. И.Н. Розиной. Ростов-на-Дону: Изд-во ИУБиП, 2004. С. 9–12.
4. Верещагин Е.М., В.Г. Костомаров. Язык и культура. Москва, 1990. С. 23.
5. Крюкова О.П. Эффективная коммуникация между учителем и учащимся в учебной среде, опосредованной компьютером: проблемы и решения (на материале обучения английскому языку). Теория и практика коммуникации. Вестник РКА / под общ. ред. И.Н. Розиной. Вып. 2. Ростов-на-Дону: Изд-во ИУБиП, 2004. С. 85–93.
6. Основы теории коммуникации: учебник / под ред. М.А. Василика. Москва: Гардарики, 2003. С. 593.
7. Розина И.Н. О задачах курса межкультурной коммуникации. Язык и межкультурная коммуникация: материалы Межвузовской научно-практической конференции. Ростов-на-Дону: Изд-во ИУБиП, 2005. С. 11.
8. Саблина С.Г. Барьеры коммуникации в межкультурной среде. Актуальные проблемы теории коммуникации. Санкт-Петербург: Изд-во СПбГПУ, 2004. С. 52–74.
9. Социологический энциклопедический словарь / редактор-координатор – академик РАН Г.В. Осипов. Москва, 1998.
10. Сухова Л.В. Коммуникативно-ориентированное обучение иностранным языкам и языковая парасреда – как его системообразующий фактор. Иностранные языки в школе. 2007. № 5. С. 14–17.

11. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. Москва: Слово/Slovo, 2000. 624 с.
12. Чернов А.А. Становление глобального информационного общества: проблемы и перспективы. Москва: Дашков и Ко, 2003. 232 с.

Пономаренко Н. В., Неустроева Г. О. Особенности использования аутентичных текстов для развития навыков межкультурного общения у студентов компьютерных специальностей

Аннотация. Статья посвящена анализу особенностей использования аутентичных текстов для развития практических навыков межкультурного общения у студентов компьютерных специальностей как необходимого элемента для повышения мотивации студентов и создания условий для наиболее эффективного погружения в языковую среду во время овладения иностранным языком. В ходе исследования анализируется необходимость использования аутентичных текстов, которые приближают студентов к языковой культуре, с упором на реалии, нормы и правила повседневной жизни.

Ключевые слова: аутентичность, аутентичные тексты, коммуникативно-ориентированный подход, реалии, разговорные клише, социокультурный контекст, фоновая лексика, фрагментарность.

Ponomarenko N., Neustroieva G. The Features of the usage of authentic texts for the development of cross-cultural communication skills among students of computer specialties

Summary. The article is devoted to the analysis of features of the usage of authentic texts for development of practical cross-cultural communication skills among students of computer specialties as a necessary element for increasing students' motivation and creating conditions for the most effective immersion in the language environment while mastering a foreign language. The study analyzes the necessity of using authentic texts that bring students closer to language culture with an emphasis on the realities, norms and rules of everyday life.

Key words: authenticity, authentic texts, communicative-oriented approach, realities, colloquial cliches, sociocultural context, background vocabulary, fragmentation.